

«شهروند» بررسی می‌کند:

تقلب در کنکور به صفر می‌رسد؟

«شهروند - حمیدرضا خالدی» کنکور امسال در حالی قرار است امروز برگزار شود که در روز قبل اعلام شده بود حدود ۲۰نفر از گروه‌هایی که دستی در افشا و فروش سؤالات کنکور داشته‌اند، بازداشت شده‌اند. با این حال سازمان سنجش قول داده، تمام تلاش خود را خواهد کرد تا این آزمون کشوری، در سلامت کامل برگزار شود. این در حالی است که رئیس پلیس آگاهی در پاسخ به «شهروند» گفت : «ستادی برای برگزاری سالم کنکور تشکیل شده که ما هم عضو آن هستیم. برای برخورد با متخلفین در کنکور آمادگی کامل را داریم.»

تقلب تاریخی!

گرچه تقلب در کنکور به سال‌های قبل برمی‌گردد، اما نقطه اوج‌گیری آن به زمان اپیدمی ویروس کرونا برمی‌گردد، همان زمان که به‌دلیل شیوع ویروس کرونا برای بیماران کرونایی در حوزه برگزاری آزمون، مکانی جداگانه درنظر گرفته شد، برخی داوطلبان از این فرصت استفاده کرده و توانستند از دفترچه سؤالات عکس گرفته و منتشر کنند. از همان زمان عده‌ای سودجو هم با راه‌اندازی کانال‌هایی در شبکه‌های مجازی مدعی فروش سؤالات کنکور شدند و جولان کانال‌های فروش سؤالات سبب شد که بازار فروش وسایل پیشرفته نیز رونق گرفت تاجایی‌که عده‌ای سودجو با ایجاد کانال‌های فروش سؤالات کنکور در شبکه‌های مجازی، احساسات داوطلبان را به بازی گرفتند تا پول‌های کلان پارو کنند.

همه‌زوایای یک تقلب

بعد از آن هم از زمانیکه نقش معدل امتحانات نهایی در کنکور به تصویب رسید، این تقلب‌ها وارد فاز جدیدی شد. حالا دانش‌آموزان نهایی و کنکوری‌ها از انواع و اقسام تجهیزات ارتباطی روز جهان برای تقلب استفاده می‌کنند.

عبدالرسول پورعباس، رئیس سازمان سنجش، نیز تاکنون بارها در مورد شیوه‌های تقلب در کنکور و امتحانات نهایی سخن گفته‌است. به‌عنوان مثال گفته: «۷ تا ۸ لایه حفاظتی برای آزمون و دفترچه‌های سؤالات، پاسخنامه‌ها و کیسه‌های حمل سؤالات درنظر گرفته شده‌است. همه این موارد، هوشمند است و هر لایه‌ای که باز شود سازمان سنجش از زمان و نحوه آن مطلع می‌شود. تمام موارد فیلمبرداری می‌شود. وی تصریح کرد: «تقلب طی سه مرحله صورت می‌گیرد؛ اول ارسال سؤال به بیرون، حل سؤال و فرستادن جواب به داخل حوزه است. ما ارسال پاسخ به داخل جلسه را مورد هدف قرار دادیم.» به‌گفته پورعباس، ابزارهایی تحت عنوان «مستترکارت» وجود دارد که هندزفری بی‌سیم بسیار کوچکی در گوش داوطلب قرار داده می‌شود. با کمک ابزارهای آشکارساز که توسط شرکت‌های دانش‌بنیان ساخته شده است، سیگنال‌هایی به هندزفری ارسال و باعث ایجاد صدای بسیار ناهنجاری در گوش داوطلب می‌شود که خود داوطلب متقلب، توانایی تحمل این سیگنال را ندارد. وی همچنین گفته است: «چند شیوه تقلب داریم که یکی از آنها عکسبرداری از سؤالات و ارسال آن به بیرون است. تا صبح روز آزمون که اطمینان کامل می‌دهیم با تمهیداتی که اندیشیده شده هیچ‌گونه سؤالی به بیرون نمی‌آید، اما زمانی که سوال در اختیار داوطلب قرار می‌گیرد، ممکن است افرادی که اجیر شده‌اند از آن عکس بگیرند. در نوبت دی ماه کنکور ۱۴۰۲ تنها یک عکس گرفته شد که داوطلب یک دقیقه بعد، دستگیر شد.»

رئیس سازمان سنجش، سال گذشته خبر از دستگیری چند شبکه گسترده‌ای که تجهیزات زیادی برای تقلب در آزمون را وارد کشور می‌کردند، داده و گفته بود: «پیش از ۲۰ تا ۳۰ سامانه و گروه‌های مجازی که برای القای تقلب ایجاد می‌کردند، دستگیر شدند.»

وی همچنین مدعی شده بود که هیچ سؤالی از هیچ فردی و از هیچ روزنه‌ای بیرون نمی‌آید و داوطلبان مطمئن باشند که تمامی افرادی که می‌گویند سؤال را در اختیار دارند، شیادی است. افرادی که در قرنطینه هستند حتی در معرض امواج نیستند و ما حتی اجازه نداریم به آنها خبر فوت عزیزان و بستگان‌شان را بدهیم. پورعباس همچنین مدعی شده بود که قرنطینه از عید آغاز می‌شود و به قرنطینه دوم آزمون، متصل می‌شود. افرادی که در قرنطینه حضور دارند حتی نور خورشید را هم نمی‌بینند. این سختی‌ها را تحمل می‌کنند تا آزمون در نهایت سلامت باشد. علاوه بر این، رئیس سازمان سنجش برای برگزاری مرحله دوم کنکور ۱۴۰۲ در نشستی خبری از سیستمی برای مقابله با تخلف رونمایی کرد و گفت: «نسل دوم دستگاه‌های آشکارساز تجهیزات تقلب به تعداد تمام حوزه‌ها در اختیار مراقبین قرار گرفته است، داوطلبان متخلف، هندزفری‌های کوچکی را به حوزه می‌آورند. ما به آن هندزفری سیگنال می‌فرستیم که در اینصورت فرد نمی‌تواند صدای سیگنال را تحمل کند. این پدیده برای نخستین بار اتفاق افتاده است.»

تقاطع اینترنت

سال قبل و هنگام برگزاری نوبت اول کنکور

✎ یادداشت

مجازات محرومیت یا حبس برای متقلبین در کنکور

دکتر مهدی تقوی‌راد- حقوقدان

مانند هر سال امروز و فردا کنکور سراسری دانشگاه‌ها شروع می‌شود. این در حالی است که هنوز بسیاری از شهروندان و به‌خصوص والدین در مورد سلامت برگزاری کنکور ابهامات فراوانی دارند. سؤالاتی‌مانند اینکه چه مکانیزم بازدارنده‌ای برای جلوگیری از تقلب‌ها که این روزها با داشتن انواع دستگاه‌های الکترونیکی ممکن است صورت بپذیرد، وجود دارد؟

تقلب در کنکور جرم است؟

قابل عرض است که در سال‌های اخیر که آزمون سراسری، در کشور ما برگزار شده، عده‌ای به این فکر افتاده‌اند که از طریق تقلب در کنکور، قبولی خود را در این آزمون، تضمین کنند. به همین دلیل، ممکن است این سؤال نیز مطرح شود که آیا تقلب در کنکور جرم کیفری است؟

برای بررسی جرم بودن انجام اعمال متقلبانه در آزمون سراسری و مجازات جرم تقلب در کنکور، باید به دو قانون مراجعه کرد: ۱. قانون رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری، ۲. بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی.

۱- قانون رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری

به موجب ماده ۵ قانون رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری، انجام اعمال زیر، در هر یک از آزمون‌های سراسری، یعنی «آزمون‌هایی که جنبه ملی و همگانی دارد و توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا وزارت آموزش و پرورش یا دانشگاه آزاد اسلامی برگزار می‌گردد... جرم محسوب می‌شود:

الف- ایجاد بی‌نظمی و اغتشاش در کنکور یا همراه داشتن هرگونه ابزار و وسایل ممنوعه، شامل دستگاه‌هایی که مجهز به حافظه بوده و همچنین، وسایل ارتباط الکترونیکی.

ب- انجام هرگونه عمل ناقض مقررات که اعتبار علمی آزمون را خدشه‌دار کند، مانند ارائه مدارک جعل شده، تبانی و همکاری با افرادی که خارج از حوزه بوده یا با طراحان سؤال، ثبت‌نام و شرکت در آزمون به جای دیگری و با هویت جعلی.

ج- به‌کارگیری وسایل غیرمجاز در جلسه، شامل دستگاه‌هایی که مجهز به حافظه بوده و همچنین، وسایل ارتباط الکترونیکی.

د- کمک‌کردن غیرقانونی به شرکت‌کننده به‌منظور پاسخ دادن به سؤالات.

ه- دستیابی غیرمجاز به اطلاعات شرکت‌کنندگان یا استفاده غیرقانونی از این اطلاعات.

و- تغییر غیرقانونی اوراق، برگه سؤالات و پاسخنامه.

ز- افشا کردن سؤالات کنکور و تلاش برای انجام آن یا معاونت یا مشارکت در این اعمال، قبل یا در زمان آزمون سراسری.

ح- خرید و فروش سؤالات کنکور، قبل یا همزمان با آزمون، معاونت و مشارکت در این جرم، اعم از اینکه سؤالات، واقعی بوده یا نه.

۲- قانون مجازات اسلامی

ماده ۵۴۱بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی نیز که به توضیح جرایم و مجازات‌های تعزیری می‌پردازد، عنوان می‌دارد؛ «هرکس به جای داوطلب اصلی هر یک از آزمون‌ها، اعم از کنکور ورودی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، دانشسراها، مراکز تربیت معلم، اعزام دانشجو به خارج از کشور یا امتحانات داخلی و نهایی واحدهای مزبور یا امتحانات دبیرستان‌ها، مدارس راهنمایی و هنرستان‌ها و غیره، در جلسه امتحان شرکت کند، حسب مورد، مرتکب و داوطلب، علاوه بر مجازات اداری و انتظامی، که به‌جای نقدی محکوم خواهد شد.»

بنابراین، قانون مجازات اسلامی، صرفا برای یک فرض جرم تقلب در کنکور، تعیین مجازات کرده و آن فرض، حضور یک شخص به جای داوطلب، در آزمون سراسری است و درخصوص سایر موارد معمولا همان کمیته انضباطی و هیأت تخلفات رسیدگی می‌نماید.

تقلب در آزمون سراسری، جرم بوده و در قوانین مختلف، برای آن، مجازات تعیین شده و مطابق مقررات، به آن رسیدگی می‌گردد، اما، از آنجا که مصادیق جرم تقلب در این آزمون‌ها، همه از یک درجه اهمیت برخوردار نبوده و تأثیر این اعمال، متفاوت است، به بررسی مجازات جرم تقلب در کنکور، در مصادیق مختلف آن می‌پردازیم.

مطابق ماده ۶ به بعد قانون رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری، مجازات‌های متفاوتی برای جرم تقلب در کنکور، درنظر گرفته شده است.

درصورت ارتکاب جرم بند (الف)، اخطار کتبی با درج در پرونده و اعلام به مقامات مربوطه یا محرومیت از آزمون سراسری همان سال.

درصورت ارتکاب جرایم بندهای (ب) و (ج)، محروم شدن از آزمون سراسری همان سال و باطل شدن قبولی متقاضی و محرومیت از شرکت در کنکور، از یک تا ۱۰سال.

در مورد ارتکاب جرایم مقرر در سایر بندها، جزای نقدی از ۱۰میلیون ریال تا یک میلیارد ریال یا مجازات حبس نیز پیش‌بینی کرده است.

همچنین، مطابق ماده ۵۴۱بخش تعزیرات قانون مجازات اسلامی، درصورتی که فردی به جای دیگری، در کنکور شرکت کند، شرکت‌کننده و داوطلب اصلی، هر دو مرتکب جرم شده و با حکم دادگاه کیفری، با توجه به مصوبه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۵ هیأت وزیران، به ۸ تا ۲۵میلیون ریال جزای نقدی محکوم می‌گردند.

لازم به ذکر است که قانون رسیدگی به تخلفات و جرایم در آزمون‌های سراسری، بعد از بخش تعزیرات قانون مجازات، تصویب شده و لذا، قاعدتا در مورد جرم حضور فرد دیگری به جای داوطلب، باید مجازات این قانون، یعنی محروم شدن از آزمون سراسری همان سال و باطل شدن قبولی متقاضی و محرومیت از شرکت در کنکور، از یک تا ۱۰سال، اعمال گردد، اما، با توجه به تاریخ مصوبه هیأت وزیران و تصریح قانون رسیدگی به تخلفات، هم‌اکنون، برای این جرم، هر دو مجازات مندرج در دو قانون مزبور، اجرا می‌شود. شایان ذکر است که؛ تقلب در کنکور در مصادیق مختلفی مانند شرکت در آزمون به جای دیگری و خرید و فروش سؤالات جرم محسوب شده و این سؤال هم ممکن است ذهن مخاطب را درگیر کند که نحوه رسیدگی به جرم تقلب در کنکور به چه صورت است؟ نحوه رسیدگی به جرم تقلب در کنکور علاوه بر تعیین مجازات توسط هیأت‌های بدوی و تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات، متخلف برای تعیین مجازات به دادسرا و دادگاه کیفری دو نیز معرفی می‌گردد.

یا در موارد خفیف که توسط خود متقاضی صورت می‌گیرد پرونده خاطی به دادسرای عمومی ارجاع نمی‌شود و صرفا محرومیت از کنکور، در انتظار فرد است و نحوه رسیدگی به جرم تقلب در کنکور، بدین صورت بوده که ابتدا، هیأت بدوی رسیدگی به تخلفات در آزمون‌ها، به تخلف رسیدگی کرده که رأی هیأت، جز در مورد بند «الف»، قابل تجدیدنظرخواهی در هیأت تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات در آزمون‌ها، خواهد بود، اما اگر شخص ثالثی به جای متقاضی شرکت کند در امتحان یا از بیرون از حوزه امتحانات مساعدت کند یا به‌صورت باند و گروهی عمل نمایند بی‌شک پرونده جهت اعمال اشد مجازات کیفری به دادسرا ارجاع و بازداشت و زندان نیز می‌تواند در انتظار این افراد باشد.

امسال اعلام نشده است و این با کمک و توان همه دستگاه‌های مرتبط اتفاق افتاد.» پورعباس گفت: «در نوبت تیرماه کنکور ۱۴۰۲ تعداد ۴۰ نفر را به‌عنوان شیطنت و فصولی در آزمون گرفتیم. این افراد در میان یک‌میلیون کنکوری، عدد زیادی نیست. این افراد دور هم شیطنت‌هایی داشتند که به‌عنوان شبهه‌دار دعوت به آزمون مجدد و مصاحبه می‌شوند و عملا میزان تقلب در کنکور ۱۴۰۲ به صفر رسید. در سال‌های بعد هم این مسیر را ادامه می‌دهیم.»

کنکور الکترونیکی

در آزمون هوشمند باید برای هر داوطلب یک دستگاه اختصاصی وجود داشته باشد، بنابراین اجرای کامل این طرح به تأمین اعتبار هم بستگی دارد و باید تمامی سالن‌ها مجهز شوند. سال قبل اعلام شد که قرار است بخشی از کنکور سراسری ۱۴۰۳ به‌صورت الکترونیکی برگزار شود. آن زمان اعلام شد که کنکور الکترونیک به‌صورت آزمایشی برای آزمون‌های زیر ۳۰ هزار نفر برگزار می‌شود و قرار نیست کل کنکور سراسری ۱۴۰۳ به این شیوه برگزار شود.

آزمون الکترونیکی

آزمون الکترونیکی به این معنی است که آزمون به‌صورت هوشمند و بدون کاغذ برگزار می‌شود. تمامی مراحل کنکور اعم از مراحل ثبت‌نام، دریافت کارت ورود به جلسه آزمون، برگزاری آزمون، انتخاب رشته و دریافت نتیجه کنکور سراسری همگی به‌صورت الکترونیکی است. برای هریک از داوطلبان یک مانیتور و یک صفحه هوشمند طراحی شده است تا بتوانند در آزمون شرکت کنند و داوطلبان، دیگر از کاغذ و سیستم‌های کاغذی استفاده نخواهند کرد. منظور از برگزاری کنکور هوشمند و مجازی این است که داوطلبان به‌صورت حضوری آزمون می‌دهند و منظور این نیست که کنکور سراسری به‌صورت مجازی برگزار می‌شود. پورعباس در این زمینه در سال پیش گفته بود: «آزمون الکترونیک رادر سال آینده برای بالای ۱۰ هزار نفر اجرا می‌کنیم و پس از اجرای آن برای تعداد بیشتر، در نهایت برای کنکور ۱۴۰۳ اجرایی خواهد شد.»

فعلامنتفی است

«مسئولان برگزارکننده کنکور مدعی هستند که جلوی تقلب در کنکور را گرفته‌اند.» این را محمدرضا نیک‌نژاد کارشناس آموزشی، درگفت‌وگو با خبرنگار «شهروند» بیان کرده و گفته که براساس ادعای مسئولان احتمال تقلب در کنکور به صفر رسیده است، اما هیچ‌چیز بعید نیست و تجربه سال‌های قبل نشان داده است که این رویداد در شرایطی که تدابیر زیادی هم درنظر گرفته شده، اتفاق افتاده است.

او در مورد ادعای رئیس سازمان سنجش که گفته بود، قرار است بخشی از کنکور امسال به‌صورت الکترونیک برگزار شود نیز می‌گوید: «در این خصوص سازمان سنجش تلاش زیادی کرد تا این اتفاق رقم بخورد، اما نکته اینجاست که ما هم‌اکنون توان و امکانات و زیرساخت‌های لازم

برای برگزاری این آزمون را به‌صورت الکترونیکی نداریم. درواقع باید این را بپذیریم که در این بخش ضعیف هستیم و شرایط برگزاری آزمون به‌صورت الکترونیک در کشور ما وجود ندارد.» نیک‌نژاد ادامه می‌دهد: «به‌نظر می‌رسد با توجه به تدابیر اندیشیده شده و درصورت صحت ادعای مسئولان سازمان سنجش و متولیان، باید منتظر کنکوری بدون حاشیه و در کمال سلامت باشیم و داوطلبان و والدین آنها امیدوار باشند که فرزندانشان در آزمونی سالم و رقابتی برابر شرکت خواهند داشت.»

ن رئیس پلیس آگاهی در پاسخ به «شهروند» گفت: «ستادی برای برگزاری سالم کنکور تشکیل شده که ما هم عضو آن هستیم. برای برخورد با متخلفین در کنکور آمادگی کامل را داریم

ن محمدرضا نیک‌نژاد: «در این خصوص سازمان سنجش تلاش زیادی کرد تا این اتفاق رقم بخورد، اما نکته اینجاست که ما هم‌اکنون توان و امکانات و زیرساخت‌های لازم برای برگزاری این آزمون را به‌صورت الکترونیکی نداریم. درواقع باید این را بپذیریم که در این بخش ضعیف هستیم و شرایط برگزاری آزمون به‌صورت الکترونیک در کشور ما وجود ندارد.»